

Castell de Montjuïc | Exposició

27.11.18 - 31.03.19

Sales 18 | 19

Cercant la llibertat

Les protestes del 68 a Ljubljana, Varsòvia i Barcelona

in search
of freedom
1968-2018

Beletrina

EUROM
EUROPEAN
OBSERVATORY
ON MEMORIES

Fundació Solidaritat
UNIVERSITAT DE BARCELONA

Co-funded by the
Europe for Citizens Programme
of the European Union

CASTELL
DE MONTJUÏC

Ajuntament de
Barcelona

El Castell de Montjuïc presenta una exposició sobre les protestes del 68 a Europa

- La mostra "Cercant la llibertat: 1968-2018" forma part del projecte europeu "In Search of Freedom", representat a Barcelona per l'Observatori Europeu de Memòries de la Fundació Solidaritat de la Universitat de Barcelona (EUROM);
- El projecte se centra en la comprensió històrica i contemporània de les protestes dels anys 60 i 70 a Europa;
- La comissària de l'exposició i directora del Museu Nacional d'Història Contemporània d'Eslovènia, Kaja Sirok, presentarà l'exposició amb una visita guiada aquest dimarts 27 de novembre a les 12h.

Barcelona, 26 de novembre de 2018 – Ha canviat la recerca de la llibertat en els darrers 50 anys? Aquesta és la pregunta plantejada per l'exposició "Cercant la llibertat: 1968-2018" que es presenta el dimarts 27 de novembre a les 12h al Castell de Montjuïc. La mostra forma part del projecte europeu [In Search of Freedom](#) i es podrà visitar fins al 31 de març del 2019. La presentació consistirà en una visita guiada a càrrec de la comissària de la mostra i directora del Museu d'Història Contemporània d'Eslovènia, Kaja Sirok. L'acompanyarà el director de l'Observatori Europeu de Memòries de la Fundació Solidaritat de la Universitat de Barcelona (EUROM), Jordi Guixé. La realització de l'exposició a Barcelona compta amb el suport de l'Ajuntament de Barcelona i del programa *Europe for Citizens* de la Comissió Europea.

“Cercant la llibertat: 1968-2018” es proposa ampliar la comprensió històrica i contemporània de les protestes dels anys 60 i 70 a Europa, emfatitzant les particularitats de les lluites viscudes al territori espanyol, a Polònia i a l’antiga Iugoslàvia. El material seleccionat inclou 31 fotografies de fons catalans, espanyols, eslovens i polonesos, a més de reproduccions de diaris, pancartes i un document audiovisual que recull algunes de les manifestacions de l’època en els tres territoris. També en formen part un conjunt de 43 imatges que il·lustren la recerca per la llibertat en l’actualitat i que han estat seleccionades mitjançant un concurs promogut a Instagram en el marc del projecte *In Search of Freedom*.

Els textos de la mostra han estat elaborats a partir d’articles signats pels investigadors Hrvoje Klasić, de la Facultat de Ciències Humanes i Socials de la Universitat de Zagreb, i Piotr Osęka de l’Institut d’Estudis Polítics de l’Acadèmia Polonesa de Ciències Polítiques, i per la doctora Mary Nash, cap de la Unitat de Recerca en Multiculturalisme i Gènere de la Universitat de Barcelona.

Material gràfic i dossier disponible en el següent enllaç:

<https://nou.eicub.net/share/service/publicSite?node=workspace://SpacesStore/11a2a284-a89a-4a56-a0fb-fa19b614ba99>

Ha canviat la recerca de la llibertat en els darrers 50 anys?

El projecte internacional **Cercant la llibertat: 1968-2018** ofereix una resposta a aquesta pregunta a través de l’anàlisi de les imatges de les protestes estudiantils a tot Europa: dibuixa la imatge de com era el món d’aleshores i la juxtaposa a un conjunt d’imatges seleccionades en un concurs d’Instagram i a una col·lecció de testimonis d’activistes estudiantils.

Aquells que visqueren l’escassetat i els perills de la Segona Guerra Mundial van quedar bocabadats amb les protestes de 1968 a les quals els estudiants de tot Europa lluitaven a favor de diversos ideals polítics. No entenien els desitjos i les aspiracions de les generacions més joves, que anhelaven un món diferent. Actualment, en temps de creixement de la desigualtat social, sembla que els problemes i les preguntes que es plantejaren el 1968 segueixen vigents.

Espanya 1968: la llibertat necessària

La dictadura de Franco establerta després d'haver guanyat la Guerra Civil l'any 1939 contra la Segona República democràtica demostra el caràcter distintiu de la situació a Espanya el 1968. Repressió sagnant, llargues sentències de presó, censura fèrria i polítiques públiques depredadores van afectar els perdedors de la guerra. Amb el suport del nacionalcatolicisme, el discurs normatiu del franquisme i el sistema legal establert legitimaven un sistema social patriarcal com a pedra angular del nou Estat. A finals de la dècada dels 60, es va gestar la resistència antifranquista en el si dels sindicats clandestins, l'oposició política, la resistència estudiantil i els grups feministes emergents. La *utopia del futur* i *portar la imaginació al poder* eren objectius vagues comparats amb les demandes bàsiques com ara la subsistència, la lluita pels drets democràtics i ciutadans o la millora dels salaris dels treballadors espanyols. La violència política institucionalitzada va durar fins als darrers anys del règim de Franco i es va cobrar les seves últimes víctimes el setembre de 1975 amb l'execució de cinc persones per un escamot d'afusellament. Poc després, al novembre del mateix any, Franco va morir. La lluita comuna, aleshores, fou per l'amnistia.

Francesc Pi de la Serra. Ceuta, 1965. Arxiu personal

El material seleccionat per a aquesta exposició és un intent d'il·lustrar les lluites que es dugueren a terme els anys 60 i 70 a Espanya tot cercant els vincles amb l'esperit del maig del 68. El camí comença amb un retrat del músic Francesc Pi de la Serra, que formà part del grup d'artistes catalans que s'oposaren al règim amb les seves obres i sota la censura. Amb 19 anys fou arrestat per fer una pintada amb el nom de l'Organització Pacifista de Catalunya, «OPC», un moviment fals que ell i un parell d'amics havien creat. Després de passar tres nits a la comissaria de Via Laietana, fou jutjat i enviat a Ceuta per fer-hi el servei militar obligatori. Durant els 18 mesos que hi va passar, va desobeir ordres, destruir armes, obrir correspondència oficial i, fins i tot, va escapar. Al mateix temps li concediren el Premi Nacional de la Música. La fotografia és de 1965, durant una breu actuació que va fer a petició dels oficials del seu regiment. Quan començà a cantar *L'home del carrer*, la seva cançó premiada, li demanaren immediatament

que parés. «¡En español!», li cridà el coronel. «No, yo canto en catalán». En acabar el servei militar, continuà fent activisme antifranquista com a músic professional i com a membre del PSUC.

Polònia: una història de dues revolucions

Els orígens de la campanya antisemita de març de 1968 es remunten al juny de 1967 i a la Guerra dels Sis Dies. La victòria d'Israel sobre els estats àrabs (que comptaven amb el suport de l'URSS) era una violació de l'equilibri de poder de la Guerra Freda. En un discurs públic, Władysław Gomułka, primer secretari del Comitè Central del Partit Unit dels Treballadors Polonesos, va comparar els jueus polonesos amb la cinquena columna, suggerint que eren un aliat ocult d'Israel, amb qui la República Popular Polonesa havia trencat les relacions diplomàtiques. La facció del Partit Unit dels Treballadors Polonesos liderada per Mieczysław Moczar, aleshores Ministre de l'Interior, va adoptar les paraules de Gomułka. Els serveis Secrets (Służba Bezpieczeństwa, SB), sota el comandament de Moczar, començaren a fer una llista de "sionistes" (terme emprat per la premsa per referir-se als polonesos d'origen jueu) i a controlar a molts dels que hi constaven.

Estudiants fugint de les tropes de la Milícia Civil i de l'ORMO. Cracòvia, 8 de març de 1968. Tadeusz Zagódzinski, Agència Polonesa de Premsa.

Al mateix temps, al març de 1968, es produïren moltes manifestacions estudiantils. La causa directa n'era la brutal repressió del míting de la Universitat de Varsòvia. Estudiants de pràcticament totes les universitats del país exigien llibertat d'expressió i de reunió. A moltes universitats, els estudiants van organitzar vagues i segudes. Les protestes anaven acompanyades de manifestacions al carrer que acabaven en enfrontaments amb la milícia.

La revolta estudiantil fou ràpida però breu, es va pacificar en dues setmanes. Els vaguistes foren expulsats, arrestats o reclutats per l'exèrcit.

La cúpula del Ministeri de l'Interior va utilitzar les manifestacions estudiantils com a pretext per aplicar els mecanismes de purga que havien preparat prèviament. La premsa va presentar les protestes com a conseqüència d'una conspiració ideada pels "sionistes". Els diaris anaven plens de propaganda antisemita, segons la qual els jueus polonesos eren els causants del mal funcionament del sistema i de les penúries econòmiques.

Es posà en marxa al país l'anomenat desemmascament dels sionistes ocults, acompanyat d'una agressiva campanya a la premsa. Els jueus polonesos, o les persones que els agents dels Serveis Secrets identificaven com a tals, eren apartats de la feina, expulsats o se'ls privava del seu salari. Aparegueren pintades antisemites a les portes de les seves cases i molts d'ells rebien trucades amenaçadores durant la nit.

Les autoritats estatals endegaren procediments especials per permetre la migració a Israel a canvi de la renúncia a la ciutadania polonesa. Gairebé 13.000 persones van abandonar Polònia entre el 1968 i el 1971 arran d'aquesta regulació, entre les quals hi havia acadèmics, periodistes i artistes. Menys del 30 % dels emigrants s'establiren realment a Israel, la resta va emigrar a Suècia, Dinamarca, França, Gran Bretanya i Amèrica del Nord.

Iugoslàvia: Manifestacions estudiantils 1968-1971

Com a altres punts d'Europa, a Iugoslàvia, el 1968 també fou un any molt turbulent. El descontentament esclatà per primer cop a Belgrad, on els estudiants es van enfrontar a la policia a principis de juny. El conflicte es va traduir en manifestacions i, després de la brutal intervenció de la policia, esdevingué una autèntica revolta. La principal causa de la protesta dels estudiants eren les condicions internes socials i econòmiques que patien. Amb el suport dels professors, els estudiants es van alinear clarament a favor dels crítics amb les mesures reformistes. Acusaren els líders estatals i polítics d'obrir la porta al capitalisme i de promoure l'estratificació social i la desocupació a través de la defensa dels principis del mercat.

Protesta d'estudiants a Ljubljana. Primavera de 1971. Edi Selhaus, Museu Nacional d'Historia Contemporània

Els esdeveniments de Ljubljana van coincidir amb els disturbis a Belgrad. Estudiants socialment desafavorits van organitzar i liderar una trobada el dia 6 de juny de 1968. El motiu immediat era la decisió de la direcció d'augmentar el preu dels lloguers de la residència d'estudiants. A les demandes per a que el Consell Executiu de la República augmentés els fons destinats a beques i que s'instaurés una seguretat social per als estudiants, s'hi van sumar exigències polítiques més àmplies, com ara la millora de la situació econòmica del país i la prevenció de l'enriquiment injustificat dels individus.

L'emissora *Študent* començà a emetre l'any 1969. Feia una important tasca informativa i de propaganda del moviment estudiantil a la Universitat de Ljubljana. A partir de la primavera de 1970, els estudiants intervenen més decisivament a la política, en especial a esdeveniments internacionals.

La primavera de 1971, les accions de protesta estudiantil assoleixen el seu punt àlgid amb

l'ocupació de la Facultat de Belles Arts de Ljubljana. El motiu de l'ocupació fou l'aplicació de mesures repressives contra el moviment estudiantil en general i contra estudiants concrets, tot i que les causes reals es troben en les relacions socials, les polítiques econòmiques fallides, la diferenciació social i la posició social desregulada de la universitat i la *intelligentsia*. El moviment estudiantil, d'orientació socialista, defensava unes relacions socials més ordenades.

El curs següent, el moviment es va escindir en corrents diferents, predominantment d'esquerra radical, però van existir durant poc temps. Des del punt de vista institucional, el moviment es va transformar amb l'entrada de la Comunitat d'Estudiants a l'Aliança de les Joventuts Socialistes d'Eslovènia

Aquesta exposició ha estat elaborada pel **Museu Nacional d'Història Contemporània d'Slovenia**, a nom de la seva directora, la Dra. Kaja Širok

Autores de la mostra: Irena Ribič i Urška Purg
Coautors/es de l'exposició: Oriol López Badell, Zofia Antkiewicz, Fernanda Zanuzzi?
Assistent: Carlota Sánchez Vidal (Espanya)

Disseny corporatiu i museístic: Luka Kravanja
Escaneig i edició de fotos: Sara Poženeš, Aleksandra Frantar

Edició i traducció d'idiomes:
Irena Destovnik, Martin Creegen, Tsjalling Wierdsma, Angelica M. Ripa

Suport tècnic a Barcelona: La Central de Projectes

Fotografies: History Meeting House (Polònia), Museu de Iugoslàvia (Sèrbia), Museu Nacional d'Història Contemporània (Eslovènia), CRAI Pavelló de la República (Universitat de Barcelona), Memòria Digital de Catalunya - Universitat de Barcelona, Arxiu Nacional de Catalunya, Arxiu General de la Universitat Complutense de Madrid, Arxiu General de la Fundació Universitària San Pablo-CEU, Arxiu Històric de Comissions Obreres de Catalunya, Arxiu fotogràfic de Barcelona, Fundación Diàrio de Madrid, Diàrio ABC i arxius personals de Pilar Aymerich i Francesc Pi de la Serra.

L'exposició ha estat possible gràcies a la Unió Europea i al Ministeri de Cultura de la República d'Eslovènia.

Premsa

Observatori Europeu de Memòries (EUROM)

Fernanda Zanuzzi

fernanda.zanuzzi@ub.edu

+34 685 821 203

Xarxes socials

#InSearchOfFreedom

Twitter

@euromemories

Instagram

@euromemories

@insearchoffreedom

Facebook:

[@europeanobservatoryonmemories](#)

[@insearchoffreedom1968](#)

Sobre l'Observatori Europeu de Memòries

L'**Observatori Europeu de Memòries** (European Observatory on Memories, EUROM) és una xarxa transnacional d'institucions i organitzacions compromeses amb la recerca i la promoció de polítiques públiques de memòria. El seu objectiu principal és contribuir a la reflexió al voltant de la història recent, defensant la diversitat i pluralitat de memòries. L'EUROM està impulsat per la [Fundació Solidaritat de la Universitat de Barcelona](#) amb el suport del programa *Europe for Citizens* de la Comissió Europea.